

Biblioteksplan Borgholms kommun 2021-2025

Antagen av kommunfullmäktige 2021-04-19 § 44

Revideras senaste december 2025

Bibliotekschefen är dokumentansvarig

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Syftet med biblioteksplanen.....	3
3. Värdegrund för Borgholms bibliotek.....	4
4. Bibliotekets roller och uppdrag	4
4.1 Biblioteket som demokratisk mötesplats och kulturcentrum	4
4.2 Biblioteket i det livslånga lärandet	5
4.3 Främja läsning och tillgång till litteratur.....	5
4.4 Ölandssamlingen - lokalhistoria.....	6
4.5 Läsfrämjande - barn och unga.....	6
4.6 Skolbibliotek.....	7
4.7 Digital delaktighet	8
4.8 Prioriterade grupper.....	9
5. Lokaler och tillgänglighet.....	10
6. bibliotek.borgholm.se	10
7. Samverkan	11
8. Styrdokument	11

1. Inledning

Borgholms kommuns biblioteksverksamhet lyder sedan 2013 under Utbildningsnämnden. Sedan länge har folk- och skolbiblioteksverksamheten varit en gemensam organisation i Borgholms kommun. Verksamheten och budgeten för personal, media och lokaler är helt gemensam för folk- och skolbibliotek. Organisationen består av tre integrerade folk- och skolbibliotek:

- Löttorp
- Borgholm (Ölands utbildningscentrum och SFI samarbetar med Borgholms bibliotek)
- Rälla

samt folkbibliotek i Runsten (som delar lokaler med förskolan i Runsten) och fyra skolbibliotek:

- Gärdslösa skola
- Köping skola
- Viktoriaskolan
- Slottsskolan

2. Syftet med biblioteksplanen

Bakgrunden är bibliotekslagen, som slår fast att:

"Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet." (Bibliotekslagen).

Enligt bibliotekslagen ansvarar kommunen för folkbibliotek och skolbibliotek. Biblioteksplanens syfte är att i samverkan ta vara på de resurser som finns för biblioteksverksamhet, stimulera till utveckling och möta framtidens krav på tillgänglighet. Ett politiskt förankrat och levande dokument, ett stöd för det dagliga arbetet och i ett mer långsiktigt strategiskt perspektiv.

Biblioteksplanen för Borgholms kommun utgår från kommuninvånarnas och besökarnas behov av biblioteksverksamhet och service. *"Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla."*

- Biblioteken ska vara mötesplatser mellan människor, tankar, upplevelser och kulturer
 - Det digitala biblioteket ska utvecklas till en attraktiv och uppdaterad arena
 - Skolbiblioteken ska stimulera till lustfyllt och livsviktigt läsande och lärande
- Biblioteksplanen ska årligen följas upp inom ramen för systematiskt kvalitetsarbete.

3. Värdegrund för Borgholms bibliotek

Bibliotekets verksamhet ska präglas av samverkan och inspirerande möten där alla har lika värde, är delaktiga och bemöts med respekt. Våra samlingar, som bygger på fantasi, kunskap och mångfald, ska göras tillgängliga för alla på ett engagerat och lustfyllt sätt.

4. Bibliotekets roller och uppdrag

4.1 Biblioteket som demokratisk mötesplats och kulturcentrum

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla” (Bibliotekslagen).

Biblioteket är en av de få öppna platserna i samhället där alla oavsett ålder, kön, etnicitet eller utbildning kan ta del av den service som finns, lokalt och globalt, analogt och digitalt. Här sker möten mellan människan och ordet, mellan kunskap och fantasi, mellan besökaren och bibliotekarien. Här finns möjlighet att sjunka ner i nyhetsflödet bland alla tidningar och tidskrifter eller en stund för det fria botaniserandet eller de målmedvetna studierna.

För att nå ut till olika målgrupper måste verksamheten arbeta med att hitta nya vägar för att synliggöra och marknadsföra biblioteket och anpassa verksamheten efter besökarnas behov. Biblioteket ska ses som en verksamhet – inte bara en fysisk plats.

Biblioteket är en kulturbärare som speglar den tid som varit, verkar i samtiden och blickar mot framtiden. Biblioteket är ett naturligt ställe för kulturella aktiviteter och aktuell debatt. Biblioteket samverkar framför allt med kultursekreteraren men även med det ideella föreningslivet, andra förvaltningar, enskilda och professionella aktörer för att erbjuda kulturella aktiviteter anpassade för olika målgrupper, barn och vuxna. Samverkan med föreningslivet gör att vi når ut till fler i kultursatsningarna. Lokaler, personal och idéer är de resurser som biblioteket förfogar över.

- Verksamheten kan utvecklas genom mer samverkan med föreningar och det lokala näringslivet.
- I samverkan med kulturverksamheten ordna författarbesök.
- Samarbeta med kommunens övriga verksamheter.
- Biblioteket ska bidra till att Borgholm upplevs som en bra och attraktiv kommun att bo i. Biblioteket ska erbjuda en bra och attraktiv service.
- Vi ska bjuda in konstnärer för att ställa ut sina alster på bibliotekets utställningsytor.

- Verksamheten ska anpassas om omständigheterna kräver det, t.ex. i kristider.
- Varje år genomför folkbiblioteket en enkät bland besökare och låntagare.

4.2 Biblioteket i det livslånga lärandet

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning.” (Bibliotekslagen)

Biblioteket ska erbjuda alla besökare fri tillgång till information och kunskap, digitalt som analogt, för studier eller egen bildning. Det är viktigt att servicen är hög mot de som studerar i vuxen ålder, oavsett om det är på hemorten eller på distans. Samarbetet med Ölands utbildningscentrum, Komvux, SFI ska fördjupas. Biblioteket kan skapa goda förutsättningar för studenterna och göra skillnad. Kunskap är en viktig drivkraft för samhällsutvecklingen.

- Bibliotekslokalerna ska, med hjälp av införandet av meröppet, vara tillgängliga alla dagar kl. 7-22 för användning som studielokaler.
- Se över möjligheterna att erbjuda flera tysta studieplatser.

4.3 Främja läsning och tillgång till litteratur

”Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.” (Bibliotekslagen)

”Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.” (Bibliotekslagen)

”På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.” (Bibliotekslagen)

Här står bibliotekets samlingar i centrum med medier i olika format, både de fysiska medierna och e- tjänsterna. Mediebeståndet ska vara aktuellt, brett och mångsidigt och utgå från användarnas behov och önskemål. De bygger på ett aktivt urval, där bibliotekarierna med sin kompetens och låntagarna med sina önskemål aktivt samverkar i urvalsprocessen. Det är lika viktigt med ett aktivt underhåll genom fortlöpande gallring och översyn av beståndet. I princip ska samlingarna inte växa utan hålla en kontinuitet med aktuellt och relevant utbud. Personalen ska vara fackutbildad, professionell och serviceinriktad. Mötet med besökarna ska stå i fokus.

Bibliotekariernas uppgifter blir alltmer att arbeta läsfrämjande, handleda och lära att söka information. Biblioteket bidrar med mervärden. Här kan tillgängligheten öka genom aktiviteter utanför och inom de ordinarie öppettiderna.

- Utveckla arbetet med exempelvis bokcirklar och annan läsfrämjande verksamhet.
- Erbjuder streaming av filmer.

- Erbjudna olika typer av digitala medier samt att använda våra digitala kanaler för att marknadsföra bibliotekets utbud av medier.

4.4 Ölandssamlingen - lokalhistoria

Det finns ett rum som gör att Borgholms bibliotek skiljer sig från andra bibliotek – Ölandsrummet. Här finns Ölandssamlingen, litteratur med lokalhistoria som ständigt växer och förnyas och används flitigt för fördjupad kunskap om den plats där vi lever eller tillfälligt vistas. Samlingen gränsar till kommunens arkiv – vilket skapar ett centrum för lokalhistoria. Här finns även möjlighet till släktforskning. Ölandssamlingen är en prioriterad verksamhet och ofta utgångspunkt för både studiebesök och lån från andra bibliotek.

På bibliotekets webbsida har det påbörjats ett digitalt Ölandsrum där man kan lyssna på dialekter, öländska poeter eller läsa artiklar om ämnen som det saknas böcker om. Här finns även länken till Borgholms kommuns bildarkiv som förvaltas av biblioteket.

Inför varje sommar producerar biblioteket, ofta i samverkan med andra, en utställning där Öland har huvudrollen.

- Utveckla, öka och marknadsföra den fysiska och digitala tillgängligheten av Ölandssamlingen, bibliotekets bildarkiv och Borgholms kommunarkiv, t.ex. genom guidade visningar.

4.5 Läsfrämjande - barn och unga

”Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.” (Bibliotekslagen)

Det är oerhört betydelsefullt för barns språkutveckling att tidigt komma i kontakt med berättelser, rim, ramsor och böcker. Det läsfrämjande arbetet börjar redan i samverkan med BHV på familjecentralen och varje nyfött barn hälsas välkommen med en gåvobok från biblioteket.

Samverkan fortsätter mellan förskola, öppen förskola och biblioteken. Biblioteksverksamheten ska se till att det är lätt för barn och föräldrar att komma i kontakt med böcker. På förskolan kan föräldrar och barn låna med en godnattsaga hem. Alla 5-åringar bjuds in att delta i bibliotekets sagoklubb som träffas på biblioteket eller i förskolan för att lyssna, berätta och reflektera.

I förskoleklass får barnen ett eget lånekort och de regelbundna biblioteksbesöken börjar. I förskoleklass går starten för Lässurr, som har varit igång sen 1998 – det första av fyra läsprojekt, med hög kvalitet och författarbesök som alla Borgholms barn blir delaktiga i.

När det gäller barn- och skolbibliotekets mediesamlingar, är det viktigt att bibliotekarierna bygger dessa utifrån ett normkritiskt tänkande. Hänsyn ska tas till barn med funktionshinder och där erbjuder biblioteken litteratur anpassade för målgruppen på Äppelhyllan. Alla barn och unga ska ha möjlighet att påverka inköpen genom att deras förslag alltid ska respekteras.

- Utveckla kontakten med föräldrar och barn genom att bjuda in till babycaféer med information om tidig språkutveckling och tips på bra böcker.
- Utveckla kvaliteten och marknadsföringen av "familjelördagarna".
- Erbjuder sagostunder på andra språk.
- Erbjuder bokcirkel till barn och unga på fritiden.
- Utveckla samverkan mellan folkbiblioteken och fritidsgårdarna.
- Erbjuder aktiviteter regelbundet för barn och unga på biblioteken.
- Utveckla och synliggöra utbudet på Äppelhyllan. Barn läser på olika sätt, och på Äppelhyllan kan barn hitta medier som kan läsas med ögon, öron eller fingertoppar. På Äppelhyllan finns böcker för och om barn med funktionsnedsättning.
- Nyttja våra digitala kanaler för att på ytterligare sätt nå målgruppen barn och unga samt vuxna i deras närhet för att öka kännedomen av våra aktiviteter och tjänster.

4.6 Skolbibliotek

"Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek."
(Skollagen)

Samtliga elever i Borgholms kommun har tillgång till ett skolbibliotek med utbildad bibliotekarie. Skolbiblioteket är en pedagogisk resurs för ökad måluppfyllelse och bibliotekarien ska vara en engagerad medaktör i det pedagogiska arbetet för att utveckla alla elevers medie- och informationskompetens och stimulera till lustfyllt och livsviktigt läsande. Samtliga elever har regelbunden kontakt med sitt skolbibliotek genom schemalagd bibliotekstid var 14:e dag för att främja läs- och skrivutveckling. Förutsättningen för att lyckas med uppdraget är att skolbiblioteket som fysiskt rum finns på plats i skolan och att bibliotekarien är synlig och tillgänglig för samverkan. Samverkan gäller både i skolans lokaler och digitalt på nätet.

Skolbiblioteket erbjuder ett mångfacetterat och brett bestånd anpassat för skolans elever och läroplanens mål. Medierna består av både fysiska böcker såväl som e-böcker och andra digitala resurser. Det är en inbjudande plats med god studiemiljö såväl som en naturlig träffpunkt. Skol- och folkbiblioteken har ett gemensamt biblioteksdatasystem och bestånd för att alla elever ska ha tillgång till samma resurser. Bibliotekarierna agerar läsande förebilder och sprider inspiration genom läsfrämjande aktiviteter för både elever, pedagoger och föräldrar. Alla elever omfattas av Borgholm kommuns kulturgaranti och är därmed berättigade till minst fyra läsprojekt med efterföljande författarbesök. Läsprojekten genomförs i förskoleklassen, årskurs två, årskurs fem och årskurs åtta. De bidrar till en fördjupad

och reflekterande läsning som förs i dialog, i det fysiska rummet men även på nätet, mellan eleverna, bibliotekarien, läraren och författaren. Under läsprojektet för årskurs åtta 2010, utarbetade skolbibliotekarien och lärarna en metod för reflekterande läsning, som rönt nationell uppmärksamhet och även blivit omskriven av forskare, och den metoden används fortfarande. Fördelen med att satsa på lässtimulerande verksamhet genom skolan är att nå alla elever.

- Skolbibliotekariens tillgänglighet bör öka på skolorna, för att bibliotekarierna ska kunna delta i den pedagogiska planeringen i syfte att öka elevernas läsförståelse, medie- och informationskompetens samt källkritiska förmåga.
- Skolbibliotekarien deltar på föräldramöten för att inspirera och engagera.
- Skolbibliotekarien bidrar med sin kompetens på studiedagar och i aktuella projekt.

4.7 Digital delaktighet

”Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.”
(Bibliotekslagen)

Vi ser att det finns en digital klyfta bland invånarna i kommunen, och vi vill jobba med att minska den. Ur både det demokratiska och sociala perspektivet är det särskilt angeläget att minska det digitala utanförskapet.

Borgholms bibliotek har tillsammans med bl. a studieförbunden samverkat i det nationella projektet Digidel – för att öka den digitala delaktigheten genom olika aktiviteter. I den Regionala digitala agendan står ”Bibliotek och studieförbund ska fortsätta med kompetenshöjande insatser inom internetområdet. Det handlar om aktiviteter som prova-på-verksamhet, praktiska verkstäder, uppsökande verksamhet och studiecirkel med mera. Fokus ligger på de grupper som är mest utanför”.

Ansvar för e-serviceverkstäder och att erbjuda ökad digital delaktighet är ett kommunövergripande samverkansansvar. Biblioteken är en klok plats för detta, dels för att vi har erfarenhet men även med tanke på tillgängligheten. I en e-serviceverkstad ska man kunna Lära sig Internet, Använda e-tjänster och Testa ny teknik.

- Erbjuder guidade visningar till bibliotekets webbsida.
- Utveckla låneverksamhet av surfplattor till allmänheten, främst äldre. Erbjuder handledning till de som inte är vana med utrustningen.
- Fortsätta arbetet med att delta i de internationella och nationella kampanjerna ”Get Online Week” och E-medborgarveckan.
- Erbjuder individuell handledning för att pröva-på-Internet.
- Erbjuder IT handledning med svar på vanliga frågor på bibliotekets webb.
- Fortbildar personalen kontinuerligt så att de kan utbilda allmänheten i användningen av digital utrustning och digitala tjänster. Vi ska sträva efter att minska den digitala klyftan i Borgholm.

- Undersöka möjligheten att erbjuda digitala möten mellan personalen och låntagare, t.ex. bokprat och lästips.

4.8 Prioriterade grupper

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.” (Bibliotekslagen)

Biblioteket erbjuder litteratur i många olika format för personer som har svårt att ta till sig tryckt text. Biblioteket erbjuder talböcker, storstilsböcker och lättlästa böcker anpassade för olika målgrupper. Biblioteket har tillstånd för nedladdning av media från MTM:s (Myndigheten för tillgängliga medier) katalog, så att ett rikt utbud av talböcker kan erbjudas. Bibliotekarierna förmedlar kontrakt mellan MTM och låntagaren för egen nedladdning, detta sker både på skol- och folkbiblioteken.

Litteratur finns tillgängligt på äldreboenden och gruppbostäder som depositioner. Det pågår försök i samverkan med omsorgen att bygga tema- och minneslådor för utlåning. För de låntagare som inte kan ta sig till biblioteket erbjuder biblioteket ”Boken-kommer”, en uppsökande verksamhet.

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken, andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och lättläst svenska.” (Bibliotekslagen)

Enligt Region Kalmar 2020 ”Utredning av biblioteksnod för mångspråk”, krävs det ”ett långsiktigt och strategiskt arbete med mångspråksfrågan inom kommunerna”. Samarbete mellan biblioteken och t.ex. SFI, kommunens modersmålsenhet, samt integrationsenheten efterlyses i rapporten. Borgholms kommun kan förstärka detta samarbete genom att:

- Bibliotekspersonalen ska göra regelbundna besök hos SFI-eleverna i Ölands utbildningscentrum. Samarbete påbörjades återigen nov 2020.
- Tätare kontakter ska hållas med integrationsenheten i kommunen. Integrationsenheten bör förmedla till nyanlända information om bibliotekstjänster på olika språk, samt utföra guidade besök på biblioteket.
- Tätare kontakter ska hållas med modersmålsenheten för att informeras om vilka modersmål är mest aktuella just nu.

Enligt ett förslag kan det bli ett fördjupat samarbete med närkommuner. Låntagarna har även tillgång till Internationella bibliotekets bestånd genom fjärrlån. När det gäller barnlitteratur ska biblioteken delvis bygga egna mediebestånd.

Biblioteket ska fortsätta att bygga egna bestånd när det gäller språkkurser och ordböcker, samt fortsätta att erbjuda verksamhet som främjar språkinläring och integration i samverkan med SFI och Ölands Utbildningscentrum.

Biblioteket ska fortsätta att delta i ett regionalt nätverk för att utveckla biblioteksverksamheten mot de som har annat modersmål än svenska.

5. Lokaler och tillgänglighet

Både folk- och skolbiblioteken ska ha rum med en attraktiv utformning och locka till sig besökare i alla åldrar. Lokalerna ska vara lätta att orientera sig i och vara tillgängliga för alla. De bör vara utrustade med trådlöst nätverk. Lokalerna ska inredas så att det finns platser för att sitta, studera och arbeta med datorer. Lokalerna ska även fungera som goda arbetsplatser.

- Utöka öppettider i filialerna, eller introducera lättöppet, som innebär att besökare kan använda filialernas bibliotekslokaler utan personalens hjälp. Lättöppet skiljer sig från meröppet genom att lättöppet görs endast vissa veckodagar och vid olika tider.
- Öppettiderna bör anpassas utifrån storleken på biblioteken, orten, antal besökare och låntagarnas behov.
- Utredda hur "meröppet" kan införas i Rälla och Runsten.
- Användningen av bibliotekslokaler ska anpassas till andra kommunala verksamheter.

6. bibliotek.borgholm.se

Här finns vårt digitala bibliotek med alla medier som går att låna på våra folk- och skolbibliotek. Vill du låna e-böcker är de tillgängliga dygnet runt, precis som våra databaser. Allt som behövs är ett lånekort och Pinkod. Är du nyfiken på hur Borgholm såg ut för 200 år sedan, kika in på www.bildarkiv.borgholm.se.

Det digitala biblioteket ska utvecklas ständigt och anpassas efter ny teknik. Innehållet ska uppdateras löpande.

- Bibliotekets webb ska anpassas för att visa text på olika språk samt på lätt svenska.
- Det digitala biblioteket på webben ska göras tillgängligt med talsyntes på olika språk.
- Vi strävar efter att flera digitala tjänster ska tillämpas.
- Gemensamma bibliotekstjänster planeras för hela Kalmars län. Detta inkluderar gemensamma lånekort, kataloger, webb, låneregler och avgifter. Varje tjänst är tänkt att införas successivt och oberoende av varandra.

7. Samverkan

”I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.”
(Bibliotekslagen)

Genom Regionbibliotek Kalmar samverkar vi inom länet med gemensamma upphandlingar för att öka våra resurser för inköp och flödet av media. Vi samverkar med 25 kommuner i sydöstra Sverige för att erbjuda snabba, billiga och effektiva fjärrlån till våra låntagare. Vi samverkar kring gemensamma bibliotekssystem och en gemensam regional katalog.

- Vi deltar i de regionala biblioteks nätverken
- Vi deltar i den kompetenshöjande fortbildningen regionalt och nationellt.

8. Styrdokument

- Bibliotekslagen (2019:961)
- Skollagen (2010:800)
- Region Kalmars Utredning av biblioteksnod för mångspråk, 2020.
- Skolkulturplan med Kulturgaranti för barn och elever i Borgholms kommun, 2014.
- IT i människans tjänst|Digital agenda för Kalmar län 2015-2020
<https://regionkalmar.se/Documents/Samarbetsportalen/Regional%20utveckling/Digital%20omst%C3%A4llning/Digital%20agenda/Digital%20agenda%202015-2020.pdf>
- Kultur att växa i | Kulturplan Kalmar län 2022
https://regionkalmar.se/Documents/Samarbetsportalen/Regional%20utveckling/Kultur/Kulturutveckling/Kulturplan_2019_22_webb.pdf
- UNESCO:s folk- och skolbiblioteksmanifest
- Borgholms kommun kulturplan (2017-2020, förlängd till 2021).